

GHEORGHE
GLODEANU

INCURSIUNI
ÎN LITERATURA
DIASPOREI
ȘI A DISIDENȚEI

TIPO MOLDOVA

GHEORGHE GLODEANU

**INCURSIUNI ÎN LITERATURA
DIASPOREI ȘI A DISIDENȚEI**

Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Coperta: *Cristian Almășanu*

Redactor: *Aurel Ștefanachi*

ISBN 978-973-168-182-5

© Tipo Moldova

Editura Tipo Moldova este acreditată de Consiliul Național al
Cercetării Științifice din Învățământul Superior (C.N.C.S.I.S.)

Iași, 2010

Tipo Moldova,
E-mail: office@tipomoldova.ro

GHEORGHE GLODEANU

**INCURSIUNI
ÎN LITERATURA
DIASPOREI ȘI A
DISIDENȚEI**

Ediția a II-a, revăzută și adăugită

TIPO MOLDOVA

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

În 1999, când publicam prima ediție a acestei cărți, literatura română trăia din plin febra recuperărilor. În mod simbolic, prin intermediul operelor pe care le-au scris, se reîntorceau în țară autori de excepție precum Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Emil Cioran, Vintilă Horia, Ioan Petru Culianu, Petru Dumitriu, Paul Goma, Dumitru Țepeneag, Alexandru Vona, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Sanda Stolojan și mulți, mulți alții. Sunt autori care au marcat o epocă și care au ales să creeze în libertate. Dincolo de numeroase privațiuni, au plătit opțiunea lor cu un teribil dor de meleagurile natale și de cei dragi, rămași dincolo de cortina de fier. Lor li s-au adăugat – în ceea ce privește recuperările – scriitorii care trăiau în țară, dar care, datorită cenzurii, nu au putut să își publice cărțile. Opere semnate de Lucian Blaga, N. Steinhardt, I. D. Sîrbu, Mihail Sebastian, E. Lovinescu etc. nu au putut să vadă lumina tiparului decât după căderea regimului totalitar. Anii au trecut și lucrurile s-au așezat. Literatura diasporei și a disidenței a fost recuperată aproape integral, valorificându-se astfel un tezaur spiritual extrem de important. Concepte precum exil, diasporă, disidență și-au pierdut semnificația de odinioară, devenind anacronice. Din păcate, în ultimii ani, asistăm la un veritabil amurg al corifeilor, la trecerea în neființă a marilor conștiințe ce alcătuiau odinioară exilul românesc. În urma oamenilor, rămân însă cărțile pe care ei le-au redactat. Se pare că s-a rezolvat și marea dilemă privind locul în care s-a scris, cu adevărat, literatura română în anii totalitarismului. În ciuda opiniei că în țară s-a trăit într-o veritabilă „Siberie a spiritului”, vocile lucide, mai puțin pătimate, au recunoscut că literatura română autentică s-a scris, totuși, cu predilecție, în țară. Vechea dispută dintre etic și estetic nu mai este nici ea actuală, chiar dacă unele opere pierd destul de mult dacă sunt scoase din contextul specific al confruntărilor epocii. Cum e și firesc, vorbim azi de o singură (și singulară) literatură română. Publicarea unei noi ediții din Incursiuni în literatura diasporei și a disidenței se explică prin interesul manifestat în mod constant de către cititori pentru o

literatură care nu și-a pierdut deloc fascinația de odinioară și care a rămas în centrul preocupărilor criticilor literari. Nu este vorba de o simplă reeditare, versiunea precedentă fiind întregită cu o serie de noi investigații. În felul acesta, ampla panoramă pe care o propunem devine și mai complexă, chiar dacă o asemenea cercetare – în ciuda eforturilor autorului – riscă să rămână incompletă.

Gheorghe Glodeanu

CUPRINS

<i>NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI</i>	5
GLOSE PE MARGINEA UNEI POSIBILE FENOMENOLOGII A EXILULUI	7
I. TREI VOCI MARCANTE ALE DIASPOREI ROMÂNEȘTI: MIRCEA ELIADE, EUGEN IONESCU, EMIL CIORAN	23
MIRCEA ELIADE ȘI MIRAJUL NOPTII DE SÂNZIENE.....	25
EUGEN IONESCU SAU SFIDAREA LITERATURII	54
POETICA DISPERĂRII (EMIL CIORAN).....	80
II. RETORICA ROMANULUI ȘI FASCINAȚIA POVESTIRII	97
IOAN PETRU CULIANU ȘI VOCAȚIA NARAȚIUNII LABIRINTICE	99
VINTILĂ HORIA ȘI ROMANELE EXILULUI	122
EXILUL ȘI ÎMPĂRĂȚIA (PETRU DUMITRIU).....	134
„ORA 25” – ROMANUL UNUI ORFEU MODERN RĂTĂCIT ÎN INFERNUL RĂZBOIULUI (CONSTANTIN-VIRGIL GHEORGHIU)	147
UN EXPERIMENTATOR AL ROMANULUI (DUMITRU ȚEPENEAG)	155
DESCOPERIREA CAPODOPEREI (ALEXANDRU VONA)	160
REFUZUL FICȚIUNII (PAUL GOMA)	176
UN CONTINUATOR AL LUI URMUZ SAU AUTORUL DEVORAT DE PROPRIUL SĂU PERSONAJ (GRIGORE CUGLER)	182
FASCINAȚIA ȘI RETORICA POVESTIRII (TOMA PAVEL)	193
UN „SIMPOZION PLATONIC REDIVIVUS, CU MOMENTE COMICE” (VIRGIL NEMOIANU).....	199
FUNCȚIA SOTERIOLOGICĂ A ROMANULUI (LUCIAN BLAGA).....	206
III. POETICA JURNALULUI INTIM	213
N. STEINHARDT SAU PARADOXUL FERICIRII	215
JURNALUL LUI MIHAIL SEBASTIAN	234
I. D. SÎRBU SAU DESPRE JURNALUL UNUI JURNALIST FĂRĂ JURNAL	247
AGENDELE LITERARE ALE LUI E.LOVINESCU	260

ÎNTRE OGLINZI PARALELE SAU DESPRE TAINA CAIETULUI ALBASTRU (NICOLAE BALOTĂ)	265
DUMITRU ȚEPENEAG ȘI POETICA JURNALULUI.....	284
JURNALUL INVECTIVĂ (PAUL GOMA)	291
JURNAL PE „DRUMUL STRĂINĂTĂȚII” (PAUL MIRON).....	315
UN JURNAL DE EXIL (VIRGIL IERUNCA).....	329
SANDA STOLOJAN ȘI AMURGUL EXILULUI PARIZIAN.....	348
IV. EST-ETICA LITERATURII	395
DIALOGURI PE UNDE SCURTE (MONICA LOVINESCU).....	397
CUVINTELE ÎN EXIL DESPRE TRISTEȚEA CĂRȚILOR (ION CARAION).....	409
PARABOLA FRATELUI ALEXANDRU (CONSTANTIN NOICA)	417
LITERATURA ȘI POLITICA (I. NEGOIȚESCU)	424
FENOMENUL PITEȘTI (VIRGIL IERUNCA)	431
V. FASCINAȚIA CRITICII LITERARE	437
MATEI CĂLINESCU ȘI FEȚELE MODERNITĂȚII	439
POETICA FANTASTICULUI (ILINA GREGORI).....	444
DESPRE MODERNITATEA ÎN EST (SORIN ALEXANDRESCU).....	452